

Tadeusz Kmiecik

Niemieckie organizacje paramilitarne po I wojnie światowej

Słupskie Studia Historyczne 13, 319-335

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

TADEUSZ KMIECIK

WARSZAWA

NIEMIECKIE ORGANIZACJE PARAMILITARNE PO I WOJNIE ŚWIATOWEJ

Kłęska w I wojnie światowej była dla Niemców szokiem, którego początkowo nie mogli zrozumieć. Zniknęły stare wartości i autorytety, z którymi się utożsamiali. Żołnierze wracający z frontów usiłowali bezskutecznie rozpocząć cywilne życie tam, gdzie przerwała je wojna¹.

W ówczesnych Niemczech powszechna nędza, dewaluacja życia kulturalnego oraz różne troski życia codziennego doprowadziły do brutalizacji oraz do zaniku starych obyczajów i stylu życia. Rozwinęła się korupcja. Ponadto partykularyzmy klasowe i regionalne zniszczyły solidarność narodową. Powstała przepaść między starą a młodą generacją.

Frontowe doświadczenia żołnierzy biorących udział w wojnie przeobraziły ich system myślenia. Powodowało to trudności w porozumiewaniu się z najbliższym otoczeniem cywilnym. To zderzenie się dwóch światów, dwóch systemów myślenia było jedną z przyczyn powstania ruchu kombatanckiego i jego radykalizmu po I wojnie światowej.

W wyniku powojennej zmiany warunków życiowych w Niemczech kombatanatów opanowały niepewność i strach przed przyszłością. Nie mieli oni trudności w podporządkowaniu się starym, znanym hierarchiom. Gorzej natomiast było z przystosowaniem się do nowych, pokojowych warunków. Zagubieni w nieznanym świecie, szukali autorytetu oraz poczucia przynależności do grupy, co dawało im wrażenie bezpieczeństwa i wyjścia z samotności².

Sytuacja ta szczególnie dotknęła byłych żołnierzy. Przyzwyczajeni do zbiorowego działania, dyscypliny, życia uregulowanego rozkazami, po demobilizacji wpadli w mniejszą lub większą alienację. Łączyło ich wspólne poczucie zagrożenia. Wrażenie powrotu do dawnej, stabilnej rzeczywistości dawało im uczestnictwo w organizacjach paramilitarnych i kombatanckich. Na tej zasadzie powstawały w Niem-

¹ Szerzej zob.: P. Wróbel, *Droga powrotna. Niemiecki prawicowy ruch kombatancki po I wojnie światowej*, Warszawa 1989, s. 10-11.

² Tamże, s. 12.

czeszech różnego rodzaju organizacje kombatanckie i cywilno-wojskowe. Zadaniem tych ostatnich było przygotowanie dla potrzeb wojska odpowiednio przeszkolonych rezerw.

Traktat wersalski zabraniał Niemcom tworzenia organizacji paramilitarnych. Kierownictwo armii nie miało zamiaru wykonywać wszystkich jego postanowień, mimo że Międzyparlamentarna Komisja Kontrolna przebywała w Niemczech ponad siedem lat (do lutego 1927 r.).³

Niektórzy historycy reprezentują pogląd, że mimo bezspornego wpływu I wojny światowej, nie należy przeceniać znaczenia organizacji kombatanckich. Były one w wielu wypadkach skłócone, niespójne wewnętrznie, penetrowane przez większe partie polityczne. Nie odegrały one pierwszoplanowej roli w życiu republiki weimarskiej. Część kombatanatów znalazła się poza ich szeregami. Nie chcieli oni rezygnować z możliwości działania w warunkach demokracji. Dlatego wiele monografii dotyczących najnowszych dziejów Niemiec nie poświęca im zbyt wiele miejsca.⁴

W Archiwum Akt Nowych w teczce oznaczonej „Korespondencja otrzymana ze Sztabu Generalnego treści politycznej i wojskowej” znajduje się dokument opatrzony datą 26.07.1926 r. pt. „Przysposobienie wojskowe w Niemczech” (sygn. A II 93/1). Na stronie tytułowej dokumentu skierowanego do polskiego attaché wojskowego w Helsingforsie jest zapis: ściśle tajne, trzymać pod zamknięciem. Adresatami dokumentu byli: Biuro Ścisłej Rady Wojennej, Oddział I i III Sztabu Generalnego⁵ oraz ekspozytura Oddziału II prowadzące wywiad na Niemcy.

Pismo przewodnie do dokumentu podpisał szef Oddziału II (do przewrotu majowego) płk szt. gen. Michał Bajer, stąd można wnosić, że dokument został opracowany w tej komórce. Pozostawiono go bez zmian, zachowując pierwotny styl, uwspółcześniono tylko pisownię niektórych wyrazów oraz interpunkcję. W kilku przypadkach zostały wprowadzone przypisy wyjaśniające. Ogólnie można stwierdzić, że prezentowany dokument wnosi wiele wiedzy na temat powstania i rozwoju organizacji cywilno-wojskowych w Niemczech po I wojnie światowej.

³ Szerzej: W. Kozaczuk, *Wehrmacht 1933-1939. Rozbudowa sił zbrojnych Trzeciej Rzeszy jako narzędzia presji, ekspansji terytorialnej i wojny*, Warszawa 1978, s. 11-88.

⁴ P. Wróbel, *Droga powrotna...*, s. 16.

⁵ Oddział I Organizacyjno-Mobilizacyjny składał się z wydziałów: Ogólnoorganizacyjnego, Ogólnomobilizacyjnego i Mobilizacji Materiałowej. Opracowywał wytyczne do pokojowej organizacji wojska, plany jego rozbudowy na wypadek wojny, plany mobilizacyjne, plany dyslokacji wojsk, propozycje w dziedzinie uzbrojenia i zaopatrzenia technicznego, mobilizacji przemysłu oraz świadczeń ludności na wypadek wojny. Oddział III Operacyjny składał się z wydziałów: Ogólnego, „Wschód”, „Zachód”, Samodzielnego Referatu Osłonowego, Operacyjno-Fortyfikacyjnego, Wyszkolenia i Doświadczeń oraz Samodzielnego Referatu Ligi Narodów. Oddział ten zajmował się m.in. przygotowaniem do wojny na wschodnich i zachodnich granicach Polski.

Przysposobienie wojskowe w Niemczech

ściśle tajne
trzymać pod zamknięciem
Sztab Generalny
Oddział II nr 63/9

A. Zarys historyczny rozwoju organizacji cywilno-wojskowych w Niemczech

Przewrót polityczny w Niemczech w 1918 i 1919, a w związku z tem ogólny chaos i zamieszanie dały powód do zapoczątkowania licznych organiz.(acji) cyw.(ilno)-wojsk.(owych) w Rzeszy Niemieckiej, które z początku miały charakter samoobrony (Selbstschutz). Organizacje inicjowane zwykle przez osoby prywatne powstały przede wszystkim z pobudek ideowo-politycznych, szybki zaś swój rozwój zawdzięczają one w wielkiej mierze także pomocy władz rządowych, a szczególnie wojskowych.

Nowo powstały socjalistyczny rząd niemiecki, nie mogąc sobie dać rady z komunistami (zwanymi wówczas spartakusowcami) i rozruchami wewnątrz kraju, chętnie korzystał z pomocy organizacji cyw.(ilno)-wojsk.(owych) i w tym celu wyposażał je w uzbrojenie i materiał wojenny.

Do stłumienia rozruchów Spartakusowców w Niemczech w wielkiej mierze przyczynił się np. oddział ochotniczy, znany pod nazwą „Brygada Marynarki Erhardta”.

Celem przywrócenia porządku i zapewnienia spokoju, wobec niewystarczających sił policyjnych, z inicjatywy niektórych obywateli, przeważnie nacjonalistów, we wszystkich prawie miejscowościach Niemiec potworzono w 1919 r. straż obywatelskie jak: „Bürgerwehr”, „Sicherheitswehr”, „Selbstschutz” itd. Największego rozwoju doczekała się straż obywatelska „Einwohnerwehr”, z której po rozwiązaniu powstał tzw. „orgesch” (organizacja Escherich).

Rząd niemiecki widząc pomyślny rozwój tych organizacji podporządkował „Einwohnerwehr” przez pewien czas Min.(isterstwu) Spr.(aw) Wewn.(ętrznych), zaś RWMinisterium⁶ brało nawet przez pewien czas „Einwohnerwehre” pod uwagę jako rezerwę swoją na wypadek mobilizacji.

W walkach przeciwko powstańcom wielkopolskim i górnośląskim oprócz regularnych formacji niem.(ieckich), które były wzmocnione dowolnym zaciągiem ochotników, brały także udział samodzielne organizacje cywilno-wojskowe tzw. Freikorpsy, jak „Rossbach”, „Oberland” itd.

Po ogólnym uspokojeniu się i ochłonięciu z początkowych nastrojów paniki i rezygnacji monarchiści niemieccy zaczęli się skupiać i przemyśliwać nad przywróceniem dawnego porządku w kraju. Zaczął się wtedy okres tworzenia różnych bojówek monarchistyczno-nacjonalistycznych i wyzyskiwania ich przez poszczególne

⁶ Ministerstwo Reichswehry.

prawicowe partie polityczne. Nieudany zamach stanu w 1920 r., znany pod nazwą „pucz Kappa”, który został wykonany przy pomocy prawicowych organizacji cywilno-wojskowych, a który miał za zadanie obalenie zniechęconego przez monarchistów ustroju republikańskiego Rzeszy, był już wynikiem podziemnej pracy tych organizacji.

Ponownie nieudane próby zamachu, jak pucz Kistrzyńskiego⁷ i pucz Hitlera (1923), jednak dowiodły niedostatecznego przygotowania zamachowców do tego rodzaju przedsięwzięć.

Mimo nieudanych puczów, działalność nacjonalistyczna organizacji cywilno-wojskowych nie została zaniechana i stała się coraz bardziej niebezpieczna dla republikańskiego ustroju Rzeszy.

Zajęcie w 1921 r. przez wojska koalicyjne Zagłębia Ruhry dało nacjonalistycznym organizacjom znowu bodziec do ożywienia, już pod formą terrorystyczną, nowej działalności.

Republikański Rząd Rzeszy, mimo że w skutku tej zamachowej i terrorystycznej działalności rozwiązał niektóre nacjonalistyczne organizacje, właściwie nie mógł sobie dać rady z ich działalnością i mimo zakazu, tajnie lub pod inną nazwą, istniały one nadal.

Aby przeciwstawić się tym organizacjom, których dążeniem jest, oprócz zniesienia zniechęconego traktatu wersalskiego, także obalenie republikańskiego ustroju Rzeszy, republikanie niemieccy założyli w lutym 1924 r. swoją organizację pod nazwą „Reichsbanner-Schwarz-Rot-Gold”. Zasadniczym celem Reichsbannern jest zatem obrona republikańskiego ustroju Niemiec.

Rok 1923/24 był dla organizacji cywilno-wojskowych okresem wewnętrznych prac organizacyjnych, podczas którego skryształizowały one swoje poglądy i dążenia, jak również udoskonaliły swoją wewnętrzną budowę.

Na tle rywalizacji między sobą powstało w tym czasie wiele nowych związków wojskowych – odwrotnie – słabo zorganizowane upadły.

Po różnych ekscesach i próbach zamachów stanu, przywódcy niemieccy narodowego ruchu ostatecznie przyszli do przekonania, że osiągnięcie ich właściwego celu, tj. uwolnienia Niemiec od traktatu wersalskiego, nastąpić może jedynie przy pomocy niemieckiej siły zbrojnej tj. RWMinisterium i przez wspólny wysiłek jak najszerszych mas narodu niemieckiego. Poza tym dzięki przesunięciom w składzie rządu Rzeszy na korzyść prawicy, dotychczasowe wywrotowe dążenia nacjonalistycznych organizacji zostały zaniechane, a działalność ich została skierowana na przysposobienie nowych zastępów młodzieży niemieckiej.

B. Stan obecny związków cywilno-wojskowych w Niemczech

Obecne organizacje cywilno-wojskowe podzielić można według trzech zasadniczych odłamów przekonania politycznych na:

⁷ Autor przygotowującego do druku dokumentu nie wyjaśnił bliższych szczegółów tego puczu.

1. organizacje nacjonalistyczne,
2. organizacje republikańskie,
3. organizacje komunistyczne.

Ad 3

Komunistyczna partia w Niemczech ma obecnie do rozporządzenia około 220 tysięcy wojskowo-wyszkolonych członków, zrzeszonych w „Ordnerdienst” (dawne sotnie proletariackie) i „Roter Frontkämpferbund”.

Organizacja opiera się na wzorach wojskowych, tzn. „Betriebszellen” (drużyny), plutony, kompanie, baony i pułki. Oddziały podzielone są według rodzajów broni i służb, między którymi są także oddziały radio-telegraficzne. Kobiety należące do tych organizacji są przydzielane przeważnie do służby sanitarnej, a także wywiadowczej.

Rezerwy tych organizacji stanowi młodzież komunistyczna zorganizowana w „Roter Jungsturm”.

Głównym terenem działań komunistycznych w Niemczech są przede wszystkim ośrodki przemysłowe i sportowe, lecz w ostatnim czasie starają się komuniści rozszerzyć swój wpływ także i na rolnictwo.

Wyszkolenie wojskowe komunistów prowadzone jest obecnie bardzo systematycznie. Wyżsi przywódcy komunistyczni przechodzą 4, 5-miesięczne przeszkolenie wojskowe w Rosji.

Praktyczne szkolenie komunistów, oparte na doświadczeniach poprzedniej wojny domowej⁸, jest dostosowane przede wszystkim do walk ulicznych, zdobywania budynków, walki na dachach itp.

Mimo że wiele broni zostało komunistom przez władze państwowe skonfiskowane, rozporządzają one jeszcze znaczną ilością broni ręcznej, ukrytej pojedynczo lub też zbiorowo w tajnych składach.

Dzięki bezwzględnemu postępowaniu władz rządowych oraz dzięki terrorowi, skierowanemu przeciwko komunistom, tak ze strony organizacji nacjonalistycznych, jak i republikańskich, działalność komunistów w Niemczech została w ostatnim czasie znacznie przytłumiona.

Ad 2

Republikańska organizacja „Reichsbanner-Schwarz-Rot-Gold”, będąc wykładnikiem wojskowym stronnictw politycznych demokratów, socjalistów i częściowo centrum, kontynuuje w niemieckiej polityce wewnętrznej program tych stronnictw, tj. dąży do zachowania z bronią w ręku ustroju republikańskiego Rzeszy.

Reichsbanner-Schwarz-Rot-Gold organizacyjnie dzieli się na Gaue (okręgi), a następnie Kreisverbände, w których skład wchodzi związki miejscowe (Ortsverbände). Ortsverbände dzielą się na Kameradschatten, odpowiadające kompaniom, które są

⁸ Autor dokumentu miał na myśli rewolucję październikową w Rosji 1917 r.

rozsegregowane według rodzajów broni. Szeregi Reichsbannern uzupełnia młodzież republikańska, zorganizowana w „Jugendabteilungen” istniejące przy każdej grupie miejscowej.

Reichsbanner-Schwarz-Rot-Gold liczy ogółem 1-2 milionów członków, z tego wojskowo-wyszkolonych i ćwiczących można przyjąć na około ½ miliona ludzi. Oficerów do tej organizacji należy niewielu, natomiast bardzo dużo dobrych b.(y)łych podoficerów i szeregowych, uczestników wojny światowej.

Ze względu na pacyfistyczne hasła, jakie ta organizacja głosi, niemieckie naczelne władze wojskowe zachowują wobec Reichsbannern rezerwę. Natomiast organizacja R.S.R.G. cieszy się poparciem pruskich władz administracyjnych w niektórych prowincjach „Schupo” (policji). Należy podkreślić wojskowy charakter tej republikańskiej organizacji. Reichsbanner, podobnie jak nacjonalistyczne organizacje, ćwiczy wojskowo swoich członków, przy czym główny nacisk kładzie się na wyszkolenie młodzieży.

W stosunku do Reichswehry Reichsbanner zachowuje się dotychczas powściągliwie, lecz były wypadki, że niektóre oddziały Reichsbannern starały się zadzierzgnąć węzły z Reichswehrą, przy czym ta ostatnia przyjęła nader przychylnie te próby kontaktu.

Ad 1

Prawicowe organizacje i związki wojskowe są jądrem ruchu nacjonalistycznego w Niemczech, który po okresie puczów rozrósł się do olbrzymich rozmiarów, obejmując ogółem od 2½ do 3 milionów członków, mimo że dzieli się jeszcze na trzy zasadnicze obozy:

a) Pierwszy odłam tzw. „Völkische” społeczeństwa niemieckiego, przekonań skrajnie nacjonalistycznych, jest zjednoczony w polityce w „National-sozialistisch-Völkisch Organisationen” najwięcej znany jest pod nazwą „Völkische”. Byli wojskowi tych samych przekonań są zorganizowani w „Frontbann” (dawniej zwany „Völkischer Wehrbund”), a ostatnio także „Tannenbergbund”, oficerowie w Völkischer Offiziers Bund). Na czele „Völkische” stoi gen. Ludendorff i Hitler (znany przywódca nieudanego puczu w 1923 r.).

Do grupy Ludendorffa dochodzą jeszcze organizacje cywilno-wojskowe „Rossbach”, „Oberland” i „Reichsflagge”, ostatnio „Wehrwolf” (znane z terrorystycznej działalności przeciwko powstańcom wielkopolskim i górnośląskim).

b) Tzw. „Vaterländische” – Niemcy o przekonaniach nieco więcej od umiarkowanych od „Völkische”, a więc „Deutschnationale” – są zorganizowani w różnych związkach, które mają swoją centralę w „Vereinigte Vaterländische Verbände”. Jest to grupa silniejsza od wszystkich odłamów politycznych o kierunku „Völkische” w Niemczech.

Na czele „Vaterländische” stoi gen. v.d. Goltz. Grupa v.d. Goltza łączy ponadto koło siebie dawnych członków brygady Erhardta, obecnie zjednoczonych w Wikingbundzie (Consul), większa część b.(y)łych uczestników walk nadbałtyckich (1918-1919) tzw. „Baltikum Kämpfer” oraz „National-Verband-deutscher-Offiziere”. Na-

leżą tu jeszcze tzw. związki pułkowe i wojskowe, złączone w „Kyffhäuserbund”⁹, które łączą dawnych żołnierzy b.(y)łej armii cesarskiej.

W obu wymienionych obozach kilkakrotnie zwalczano się wzajemnie z powodów politycznych lub też osobistych. Szczególne nieporozumienie to uwydatniło się po puczu Hitlera w listopadzie 1923 r., podczas którego zwolennicy Erhardta stali po stronie komisarza bawarskiego v. Kahra a przeciwko Hitlerowi i Ludendorfowi.

c) Do trzeciej grupy obozu nacjonalistycznego w Niemczech należały dotychczas dwie wielkie organizacje cywilno-wojskowe: najsilniejszy liczebnie – „Stahlhelm” i „Jungdeutscher-Orden” i organizacje samopomocy technicznej „Technische Nothilfe”, a ze związków oficerskich najsilniejszy z nich „Deutscher Offiziersbund”. Organizacje te mają swój odpowiednik polityczny w „Deutsche Volkspartei” Stresemanna¹⁰. Będąc świadkiem walk partyjnych, „Stahlhelm” składający się tylko z żołnierzy, byłych frontowców i „Jungdeutscher orden” najwięcej ideowy związek wojskowy, starały się dotychczas trzymać się z dala od życia politycznego i cały swój dotychczasowy wysiłek kierowały na tory przysposobienia wojskowego swoich członków oraz na rozwój swoich organizacji. Między Stahlhelmem a „Jungdeutscher-orden” istniał nawet kilkakrotnie ścisły związek, a to we wspólnym celu przeciwstawienia się chęci wciągnięcia obu organizacji w wir życia politycznego przez grupy gen. Ludendorfa i v.d. Goltza.

Dzięki pewnej zależności finansowej od osób i instytucji prywatnych, a zwłaszcza z obozu „Vaterländische”, Stahlhelm stracił w ubiegłym roku swą apolityczność, zaś ostatnio skierowała się część Stahlhelmu nawet w kierunku Volkische.

Mimo różnicy zdań, w pewnych chwilach wszystkie te nacjonalistyczne organizacje łączą się wspólnie do osiągnięcia wytkniętych sobie wielkoniemieckich celów. Organizacje nacjonalistyczne pracują wspólnie, a to dzięki wpływom Reichswehry, gdyż uważają one wraz z Reichswehrą, że osiągnięcie ich odrodzeniowych pangermanistycznych i rewizjonistycznych celów nastąpić może tylko przez odbudowanie dawnej siły zbrojnej.

Budowa wewnętrzna poszczególnych organizacji cyw.(ilno)-wojskowych opiera się na wzorach wojskowych i jest we wszystkich organizacjach prawie że jednokowa.

Członkowie poszczególnych organizacji są zorganizowani według rodzajów broni w grupy miejscowe, których może być kilka w miejscowości o większym zaludnieniu, w „Ortsgruppen” odpowiadające przeważnie kompaniom. Na czele każdej grupy stoi zwykle b.(y)ły wojskowy, oficer lub podoficer, wybrany przez członków, zatwierdzony przez zarząd danej organizacji.

Na prowincji po wsiach, zależnie od warunków miejscowych, jedna lub więcej grup miejscowych, zorganizowanych już tylko w plutony tworzą kompanię, szwadron itp., które są podporządkowane kierownictwu powiatowemu (Kreisleitung) b. on. Na czele samodzielnego Gau, lub Landesverbandu, czyli prowincji, lub kraju

⁹ Kyffhäuserbund – nazwa wzgórza, od której przejął nazwę związek kombatancki.

¹⁰ Gustaw Stressemann, w latach 1923-1929 kanclerz Niemiec. W grudniu 1926 r. za działania na rzecz porozumienia w Europie otrzymał Nagrodę Nobla.

związkowego ustanowione jest kierownictwo Gauleitung, które bezpośrednio podlega naczelnemu kierownictwu danej organizacji. Jak widać z tego, jest to wybitnie terytorialno-milicyjna organizacja wojskowa. Poszczególne organizacje cywilno-wojskowe są zarejestrowane urzędowo jako związki społeczne i jako takie są zasadniczo samodzielne i przed nikim nie odpowiedzialne za swą działalność, jak: werbowanie nowych członków, sprawy organizacyjne, administracyjne itd.

O ile dawniej organizacje te cechowała pewna dowolność systemu w organizacji wewnętrznej, jak: podział członków według wieku sposób szkolenia itp., to obecnie, niezawodnie dzięki wpływom Reichswehry, uwidacznia się w nich już pewna jednolitość i system w organizacji i współpracy.

Członkowie w wieku od 16 do 21 lat należą zwykle do grup młodzieży danej lub pokrewnej organizacji. Właściwa organizacja, jak np. Stahlhelm, związek byłych frontowców, składa się z członków w wieku od 21-35 lat. Aby umożliwić należenie do organizacji także starszym wiekiem członkom, w szczególności zaś celem przygotowania racjonalnego przydziału mobilizacyjnego, z członków w wieku od 35-60 lat utworzono też oddziały tzw. Landsturmu (Landsturm-Stahlhelm).

Również dzięki wpływom Reichswehry prawicowe organizacje przyjęły w 1925 r. jednolity statut.

Członkowie nacjonalistycznych organizacji oprócz pisemnego zobowiązania składają przysięgę, w której zobowiązują się do bezwzględnego posłuszeństwa względem swoich przełożonych oraz milczenia o wszystkim, co się w organizacji dzieje. Przy przysiędze ostrzega się również członków, że za złamanie przysięgi lub zdradę tajemnicy grozi kara sądowa (w rzeczywistości zwykle grozi za te przewinienia w niektórych organizacjach, np. terrorystycznych, nawet kara śmierci wykonana przez tajne sądy kapturowe, czego dowodem są liczne mordy popełnione w ten sposób na członkach organizacji cywilno-wojskowych w latach ubiegłych – około 100 mordów).

Do konkretnych celów nacjonalistycznych organizacji należy przysposobienie wojskowe młodzieży niemieckiej, aby w odpowiednim momencie przy pomocy siły zbrojnej rzucić nareszcie więzy traktatu wersalskiego i posiadać ponownie ziemie i kolonie zamorskie.

C. Przysposobienie wojskowe

1. Dane ogólne

Ważny dla przyszłej rozbudowy armii niemieckiej problem przysposobienia rezerw został więc rozwiązany przez liczne istniejące w Niemczech organizacje cywilno-wojskowe. Niemieckiemu naczelnemu kierownictwu wojskowemu takie rozwiązanie kwestii jest bardzo na rękę, tym więcej, że organizacje utrzymują i szkolą się z własnych funduszy i że zaprzestały one obecnie różnego rodzaju awantur politycznych i puczów, a skierowały cały swój wysiłek na przysposobienie wojskowe dorastającej młodzieży.

Po licznych zabiegach i nawiązaniu kontaktu udało się ostatecznie Reichswehrze zjednoczyć wszystkie nacjonalistyczne, zwalczające się dotychczas politycznie organizacje cywilno-wojskowe i wywierać na nie do pewnego stopnia wpływ w kierunku jednolitego przysposobienia wojskowego i w ogóle przygotować do rozbudowy przyszłej armii niemieckiej na wypadek wojny. Idea generała v. Seeckta tzw. „Volkswehry” została w ten sposób zrealizowana.

Z inicjatywy Reichswehrministerium poszczególne organizacje cywilno-wojskowe prowadzą ścisłą ewidencję swoich członków, w której jest uwzględniany podział na rodzaje broni, stopnie wojskowe, wiek i zdolność bojową, analogicznie jak przed wojną. Członkowie organizacji posiadają książeczki wojskowe.

Reichswehra ze względu na traktat wersalski oficjalnie nie bierze udziału w przysposobieniu wojskowym w organizacjach cywilno-wojskowych, lecz nieoficjalnie wspomaga je czy to sama, czy też za pośrednictwem Schupo przez przydział do tych organizacji swoich podoficerów i oficerów jako instruktorów, wypożyczenie broni, sprzedaż amunicji, wypożyczenie strzelnic i obozów ćwiczebnych.

2. Nastroje w prawicowych org. cyw. wojsk.

Dzięki wpływom Reichswchry, której dążeniem jest wykorzenienie wszelkiej polityki partyjnej w organizacjach cywilno-wojskowych, należy przyznać, że obecnie w życiu tych organizacji przeważa duch wojskowy.

Na tak wielkie zainteresowanie się współpracą nad przysposobieniem wojskowym szerokiego ogółu niemieckiego składa się też cały szereg przyczyn.

Przede wszystkim, u olbrzymiego odłamu społeczeństwa niemieckiego przeważa przekonanie, że powrót do dawnej potęgi Niemiec nastąpić może tylko przy pomocy siły zbrojnej.

Wychodząc z tego założenia, narodowo usposobiona inteligencja niemiecka, a przede wszystkim byli oficerowie propagują przysposobienie wojskowe w Niemczech, przy czym w stosunku do indyferentnych w tej sprawie stosowana jest zwykle presja towarzyska.

Dla zachęcenia szerokiego ogółu do zajęcia się sprawami przysposobienia wojskowego i obudzenia ducha militarystycznego, wykorzystywana jest umiejętnie wszelkiego rodzaju propaganda, szerzona przez nacjonalistyczną prasę, broszury, wydawnictwa poszczególnych organizacji cywilno-wojskowych, odczyty, pokazy filmowe, zjazdy, uroczystości narodowe. Do tego też celu są przede wszystkim wykorzystywane, jako propagandystyczne pokazy własnej tężyzny wojskowej, wszelkie ćwiczenia i manewry Reichswchry, przy stałym podkreślaniu słabego uzbrojenia jako skutku traktatu wersalskiego. Przez to wszystko osiągają Niemcy wzmoczenie nastrojów rewanżowych i militarystycznych społeczeństwa niemieckiego.

Poza tym wzmoczone na skutek „krzywd” traktatu wersalskiego poczucie patriotyczne, wzmocnione propagandą nienawiści, szerzoną przez własne wydawnictwa, powoduje, że tak wielka ilość członków, a zwłaszcza młodzieży nacjonalistycznej

podporządkowała się dobrowolnie ostrej dyscyplinie wojskowej, która wszechwładnie w tych organizacjach panuje.

Na młodzież oddziaływują dodatkowo zwłaszcza tradycje silnej dawnej cesarskiej armii niemieckiej, które też wybitnie są pielęgnowane w tych związkach wojskowych.

Nagrody i kary dyscyplinarne stosowane są umiejętnie i mają przede wszystkim na celu podniesienie ambicji osobistej i danego związku.

Na przykład w organizacji „Wehrwolf” dowódca plutonu ma prawo następujących kar dyscyplinarnych:

- a) nagana przed frontem,
- b) wezwanie do raportu,
- c) nagana ostra przy równoczesnym wpisaniu do ewidencji i zakazie noszenia odznaki związkowej,
- d) postawienie do kierownika miejscowego (dowódcy kompanii) wniosku o wykluczenie danego osobnika ze związku.

Z drugiej strony szereg konkursów i zawodów wojskowo-sportowych podnieca ambicje członków i poszczególnych grup.

Sprawy i przekroczenia wewnętrzne są sądzone przez własne sądy organizacyjne. Zakazane jest udawanie się w tych sprawach do sądów cywilnych.

Organizacje terrorystyczne, jak: Consul, Rossbachbund, Oberland i inne pozostałe po Freikorpsach, wchodzące swego czasu w skład tzw. „Czarnej Reichswehry”, utrzymują w swoich związkach dyscyplinę także drogą terroru i przez stosowanie średniowiecznych sądów kapturowych tzw. „Femgerichte”.

Należy tutaj także podkreślić stronnicze załatwianie poprzez nacjonalistycznie usposobionych sędziów spraw karnych, wywołanych przez związki wojskowe, zwykle na korzyść członków prawicowych organizacji cywilno-wojskowych.

Wszystkie te czynniki sprawiają, że nastrój w prawicowych związkach wojskowych jak i dyscyplina są wybitnie wojskowe, co umożliwi Reichswehrze branie tych organizacji jako rezerw na wypadek wojny.

3. Przynależenie w związkach oficerskich

W przynależeniu wojskowym w Niemczech wielką rolę odgrywają dawni oficerowie armii cesarskiej, bądź to przez dalsze kontynuowanie studiów wojskowych, w formie kursów, organizowanych przez dowództwa Reichswehry, propagandę, zabieranie głosu w prasie wojskowej i uczestniczenie w większych ćwiczeniach Reichswehry i związków wojskowych, bądź przez szkolenie młodzieży w nacjonalistycznych organizacjach cywilno-wojskowych.

Podobnie jak organizacje cywilno-wojskowe ewidencjonują szeregowych, ewidencję oficerów b. armii cesarskiej prowadzą związki oficerskie.

Celem zmuszenia byłych oficerów do brania udziału w przynależeniu wojskowych istnieje nawet stosowanie pewnego rodzaju presji towarzyskiej, poza tym istniejące w związkach oficerskich sądy honorowe grożą swoim członkom karami za

niepatriotyczne zachowanie się, nawet do tego stopnia, jak wykluczenie ze związku oficerskiego i nieuznanie go oficerem w razie wojny (za niepatriotyczne zachowanie się uważane jest np. uchylanie się od brania udziału w przysposobieniu wojskowym).

4. Czasowi ochotnicy (Zeitfreiwilligen)

Celem uzupełnienia kadr oficerskich i podoficerskich, mimo sprzeczności z postanowieniem traktatu wersalskiego, Reichswehra przyjmuje w swoje szeregi ochotników czasowych tzw. „Zeitfreiwilligen”. Są to przeważnie studenci, którzy po przejściu szkoły rekruta w organizacji cywilno-wojskowej odbywają w Reichswehrze kilkumiesięczne przeszkolenie. Przeszkolenie takie odbywa się zwykle w okresie ferii akademickich, trwa od 6 tygodni do 6 miesięcy i może być rozłożone na więcej lat studiów uniwersyteckich. Po odbyciu przeszkolenia w Reichswehrze i złożeniu odpowiednich egzaminów Zeitfreiwilligen zostają zwykle awansowani na podoficerów względnie po odbyciu kilku turnusów przeszkolenia na oficerów rezerwy.

Wielkie poczucie obowiązku narodowego oraz w związku z tem stosowana też presja towarzyska powodują, że prawie wszyscy studenci i w ogóle inteligencja o zabarwieniu prawicowym należą do narodowych organizacji cywilno-wojskowych, względnie przechodzą w Reichswehrze przeszkolenie jako czasowi ochotnicy. W ten sposób organizuje sobie R.W. (Reichswehra) przeszkolenie ofic. i podofic. rezerwy.

Poczucie narodowe w tych kołach jest np. do tego stopnia rozwinięte, że każda dobra burżuazyjna rodzina niemiecka uważa za swój obowiązek i zaszczyt mieć w swoim gronie członka np. związków jazdy „Reiterverein” itp., które są organizacjami przysposobienia wojskowego kawalerii.

5. Reichsanschuss für Leibesübungen

Szkolenie wojskowe w Niemczech odbywa się przede wszystkim pod pokrywką uprawiania wszelkiego rodzaju sportu cywilnego. Rząd niemiecki oraz instytucje prywatne otaczają stałą opieką sport cywilny i wojskowy oraz towarzystwa gimnastyczne. Opieka ta przypada niemieckiemu min.(isterstwu) spraw wewn.(ętrznych), a mianowicie jego wydziałowi „Deutscher Reichsanschuss für Leibesübungen”, znajdującemu się przy Oddziale III (Bildung und Schule) Min.(isterstwa) Spraw Wewnętrznych.

Min. spraw wewn.(ętrznych) posiada specjalny fundusz budżetowy, przeznaczony na cele sportowe. Z ministerstwem tym współdziała minister obrony państwa (przedstawiciele wojska, Schupo i marynarki) jako delegaci do tego wydziału i przedstawiciele poszczególnych państw związkowych Rzeszy. Prowincje i regencje mają specjalnych referentów dla spraw sportowych, którzy współdziałają bezpo-

średnio z przedstawicielami sportu w danej miejscowości, tworząc prowincjonalne względnie krajowe wydziały.

Opieka rządu i współpraca polega na pomaganiu niemieckim towarzystwom sportowym i gimnastycznym drogą zasiłków pieniężnych lub ułatwień takich, jak wynajęcie placów i gmachów, placów ćwiczeń wojskowych i policyjnych, budowa stadionów, hal i boisk sportowych, przez zniżki przy opłacaniu wiz na wyjazdy za granicę w celach sportowych itp.

Ostatnio prezes „Deutscher Reichsanschuss für Leibesübungen” dr Lewald wyśtosował do kanclerza Rzeszy pismo, w którym nalega na przedsięwzięcie, tak jak w Rosji i Belgii, środków zniewalających młodzież do brania udziału w ćwiczeniach sportowych i gimnastycznych oraz na wprowadzenie w szkołach godzin ćwiczeń gimnastycznych. Motywuje on to koniecznością przedwstępного przygotowania wojskowego młodzieży niemieckiej. Wobec niezwykle przychyłnej opinii ogółu, jaka w tej kwestii przeważa, należy się spodziewać, że rząd niemiecki w krótkim czasie rozstrzygnie pozytywnie tę sprawę.

6. Organizacja przysposobienia wojskowego

Poza sferami rządowymi głównymi inicjatorami i opiekunami organizacji cyw.(ilno)-wojskowych są niemieccy właściciele majątków niemieckich i przemysłowcy, którzy zwykle organizują pod różnymi nazwami związki cyw.(ilno)-wojsk.(owe), pomagają w szkoleniu, zaopatrują materialnie, zwalniają swoich ludzi do pracy na ćwiczenia wojskowe, wypożyczają organizacjom w celach ćwiczebnych konie i samochody, przechowują broń w swoich majątkach, a nawet wywierają presję na swoich podwładnych celem zmuszenia ich do należenia do organizacji: przyjęcie np. do pracy jest zależne od należenia do tej nacjonalistycznej organizacji cyw.(ilno)-wojskowej, do której należy, względnie, którą popiera dany pracodawca.

Podobne presje również wywierają władze administracyjne (starostwa), władze skarbowe i gminne, szczególnie na pograniczu Polski.

W dziedzinie wyszkolenia wojskowego główny nacisk kładą Niemcy na wyszkolenie młodzieży dorastającej. Prace w tym kierunku podejmowane są z wielkim nakładem energii przy wielkim wysiłku finansowym. Młodzież w wieku od 14 do 17 lat rozwijana jest fizycznie przez ćwiczenia sportowe i odpowiednio wojskowo przygotowana w różnych związkach młodzieży. Z tego przedwstępного przygotowania przechodzi następnie do tzw. oddziału rekrutów (od 17 do 20 lat). Po dostatecznym wyszkoleniu rekruckim przechodzi następnie do oddziału uzupełniającego, aby wreszcie przejść do oddziału bojowego danej organizacji (będącego pierwszym powołaniem mob.(ilizacyjnym), w którym się nadal wojsko szkoli).

Szkolenie wojskowe odbywa się dla starszych na podstawie regulaminów wojskowych, dla najmłodszych na podstawie ostatnio bardzo rozpowszechnionego regulaminu „Wehrbuch für die Deutsche Jugend”.

Praktyczne ćwiczenia, zależnie od warunków miejscowych, odbywają się zwykle w niedzielę po kilka godzin (4-6) i dwa razy w tygodniu po dwie godziny. Cało-

kształt wyszkolenia wojskowego obejmują programy wypracowane dla poszczególnych klas przysposobienia wojskowego.

Szkolenie w obsłudze dział i czołgów odbywa się przy pomocy drewnianych modeli.

Przy szkoleniu zwykłym kładą Niemcy wielki nacisk na szkolenie młodzieży w broniach Niemcom zakazanych, jak wspomniane wyżej czołgi, lotnictwo itd., w tym celu kierownictwa niektórych organizacji zawarły umowę z firmami i przedsiębiorstwami lotniczymi, które zobowiązały się zatrudniać u siebie i szkolić określoną ilość członków danej organizacji.

7. Ogólna ocena

Przysposobienie wojskowe w Niemczech postępuje stale naprzód. Dalszym programem Reichswehry i związków cywilno-wojskowych jest wprowadzenie tzw. „Arbeitsdienstpflicht” – obowiązku powszechnego pracy, który zastąpi powszechny obowiązek służby wojskowej.

D. Finansowanie oraz zaopatrzenie w materiał wojenny organizacji cywilno-wojskowych

1. Finanse

W budżecie państwowym na r. 1925 zostało przewidziane 250 000 mk. na cele sportowe. Na półwojskową organizację „Technische Nothilfe” przeznaczył rząd niemiecki w budżecie na rok 1925 3 687 mk. W ogóle w różnych resortach budżetu państwowego ukryte są również sumy na przysposobienie wojskowe młodzieży. Wielkie sumy pieniężne na powyższe cele pochodzą jednak przede wszystkim od wielkich przemysłowców, agrariuszy, a także ze składek zebranych od mniej zamożnych obywateli, którzy na ogół bardzo chętnie składają podobne ofiary na cele przysposobienia wojskowego. Np. na pograniczu polsko-niemieckim w końcu 1924 r. zarządzono zbieranie funduszy na zakup ekwipunku, uzbrojenia i na opłacanie instruktorów organizacji cyw.(ilno)-wojsk.(owych) pod nazwą „Vaterländische Hilfe für Militarische Verbände”, w pogranicznych powiatach zebrano przeszło 40 000 mk. i 20 wagonów zboża i ziemniaków, które odesłano do Wrocławia i Szczecina.

Największa w Niemczech organizacja cyw.(ilno)-wojsk.(owa) „Stahlhelm” czerpie np. swoje fundusze przeważnie ze składek członkowskich i z wewnętrznej organizacji ubezpieczenia od wypadków tzw. „Bundesunfallversicherung...”. Poza tem zaś dają na cele organizacyjne „Stahlhelm” większe sumy przemysłowcy niemieccy.

2. Zaopatrzenie w materiał wojenny

Zaopatrzenie materiałowe organizacji cyw.(ilno)-wojsk.(owych) postępuje stale naprzód. „Heimatschutz-Lieferungsgesellschaft” w Berlinie i wiele innych firm dostarcza dla organizacji cyw.(ilno)-wojsk.(owych) przedmiotów umundurowania wojskowego, ekwipunku, uzbrojenia, materiału łączności itd. Większa część członków org. cyw.(ilno)-wojsk.(owych) posiada własne, jednolite, szare z nieprzemakalnego materiału drelichowe ubrania sportowe tzw. „Windjacke”. Czapki, jakie noszą organizacje cyw.(ilno)-wojsk.(owe), podobne są krojem do dawnych czapek piechoty austriackiej. Niektóre organizacje (np. Wehrwolf) posiadają własne umundurowanie i ekwipunek, które wypożyczają swoim członkom; w hełmy stalowe i maski przeciwgazowe są organizacje wyposażone częściowo.

Jak stwierdzono, w ostatnim czasie stan umundurowania i ekwipunku w org. (anizacjach) cyw.(ilno)-wojsk.(owych) stale się poprawia tak, że kierownictwo armii (Heeresleitung) bierze nawet pod uwagę ten korzystny stan przy rozważaniach nad mobilizacją materiałową.

Niedawny projekt głównego kierownika org.(anizacyjnego) Stahlhelm, aby założyć w Halle i Magdeburg własne warsztaty umundurowania i ekwipunku, wszedł już w życie. W ostatnim czasie wydaje już ta organizacja swoim członkom umundurowanie i ekwipunek, wyrobione w własnych wytwórniach.

Uzbrojenie pochodzące jeszcze od ukończenia wojny światowej, Einwohnerwehry i powstań wielkopolsko-górnośląskich oraz różnych zamachów stanu jest starannie przechowywane.

Celem utrudnienia wykrycia przez Międzysojusznica Wojsk.(ową) Kom.(isję) Kontr.(olną) tego nielegalnego uzbrojenia i wyposażenia jest ono przechowywane przez zaufanych członków organizacji cyw.(ilno)-wojsk.(owych) np. w stodołach, cegielniach, starych remizach i szopach strażackich, a także po leśniczówkach itd.

Karabiny maszynowe, armaty, aparaty lotnicze i kuchnie polowe są przeważnie porozbierane i przechowywane częściami. O miejscach istnienia wiedzą i znają dostęp do składów tych zwykle nieliczni i bezwzględnie zaufani członkowie danej organizacji. W razie zdrady grozi zdrajcy kara sądowa, a nawet kara śmierci, która bywa zwykle nakładana w szeregu organizacjach cyw.(ilno)-wojsk.(owych) przez sądy tajne „Femgerichte”, będące rodzajem sądów kapturowych.

Konserwacją ukrytego materiału wojennego zajmują się b.(yli) wojskowi rusznikarze i fachowcy, obecnie członkowie organizacji cyw.(ilno)-wojsk.(owych), a w razie braku tychże personel fachowy przysyła Reichsheer.

Wobec niewystarczającego uzbrojenia posiadanego przez organizacje, niektóre z nich zakupują broń ręczną i amunicję w kraju, a nawet za granicą. Organizacja Stahlhelm pertraktowała niedawno, celem nabycia uzbrojenia, z pewną firmą szwajcarską, która swego czasu zakupiła większą ilość broni niemieckiej.

Wielkie zastosowanie ma szczególnie w wielkich związkach strzeleckich karabinek małokalibrowy (Kleinkaliberbüchse), które wyrabia już obecnie kilka firm niemieckich, poszczególne organizacje, jak np. Stahlhelm, robią doświadczenia z nowymi wynalazkami wojennymi, jak np. karabin maszynowy o kilku lufach.

E. Możliwości mobilizacyjne organizacji cywilno-wojskowych

Wielokrotnie zostało stwierdzone, że kompetentne niemieckie władze rządowe, a między innymi przede wszystkim Ministerstwo Obrony Państwa z różnych powodów dążą do rozszerzenia środków obrony kraju.

Ze względu na traktat wersalski i dotychczasową działalność w Niemczech Międzysojuszniczej Komisji Kontrolnej przygotowania wojenne są prowadzone przez RWMIn. na razie nieoficjalnie w postaci przygotowań statystycznych i organizacji. Poza tym dla ukrycia właściwych celów Min.(isterstwo) Obr.(ony) Państwa stara się tym przygotowaniom wojennym nadać na zewnątrz charakter defensywny.

Z powyższych powodów Min.(isterstwo) Obrony Państwa przekazało głównie prace przygotowań wojennych pod względem ewidencyjnym i statystycznym b.(yłym) oficerom sztabu generalnego i mężom zaufania org.(anizacji) cyw.(ilno)-wojsk.(owych) prawdopodobnie aż do zniesienia Międzysojuszniczej Komisji Kontrolnej w Niemczech.

Główne prace przygotowań mobilizacyjnych przeprowadzone są poza budynkami rządowymi, zwykle u zaufanych osób cywilnych, tzw. „Vertrauensleute”. Akta mob.(ilizacyjne) częstokroć przechowywane są także w bankach.

RWMIn. Truppentamt (Szt. Gen.) przez specjalnie w tym celu stworzone centrale łącznikowe, za pośrednictwem swoich specjalnie wydelegowanych oficerów daje dyrektywy mężom zaufania, często b.(yłym) oficerom (Szt. Gen.) w poszczególnych organizacjach cyw.(ilno)-wojsk.(owych) i operuje już gotowym materiałem dostarczonym przez kierowników organizacji cyw.(ilno)-wojsk.(owych).

W powyższym celu odbywają się także od czasu do czasu zebrania mężów zaufania nacjonalistycznych organizacji z przedstawicielami RWMinisterium.

Czynności dawnych Bezirkskommandos¹¹ zależne od warunków miejscowych objęły i wykonują kierownictwo krajowe względnie prowincjonalne organizacji cyw.(ilno)-wojsk.(owych) związków oficerskich, centrala byłych wojskowych Kyffhäuserbund lub związki ojczyźniane (Vaterländische Verbände).

Z początkiem 1925 r. spisy mężczyzn, urodzonych w latach 1875-1907, z polecenia władz administracyjnych przeprowadzała żandarmeria krajowa (Landjägeri). Rozchodziło się tu przede wszystkim o stwierdzenie, ilu mężczyzn nie należy do prawicowych organizacji.

Wykazy te uzupełnione zmianami, jakie w międzyczasie zaszły w Landjägeri, ma dostarczać starostom corocznie w październiku.

Przeгляд lekarski i klasyfikacja zdolności fizycznej jest przeprowadzana w organizacjach cyw.(ilno)-wojsk.(owych), a w ostatnim czasie niektóre sfery rządowe starają się o obowiązkowe wprowadzenie badania lekarskiego i klasyfikacji zdolności fizycznej w szkołach i w związkach sportowych.

RWMinisterium w planach rozbudowy armii niem.(ieckiej) na wypadek wojny opiera się jednak na razie tylko na nacjonalistycznych organizacjach cyw.(ilno)-wojsk.(owych). Członkowie nacjonalistycznych organizacji cyw.(ilno)-wojsk.(owych) z chwilą mob.(ilizacji) będą wchłonięci w ramy dzisiejszej Reichswehry i Schupo.

¹¹ Odpowiednik polskiej Powiatowej Komendy Uzupełnień.

Z powodu pacyfistycznych haseł, jakie głosi republikańska organizacja Reichsbanner-Schwarz-Rot-Gold, RWMinisterium tej organizacji na razie w konkretną rachubę nie bierze. Na wypadek wojny szczególnie w późniejszym jej okresie należy liczyć się z podciągnięciem tej organizacji do służby wojskowej.

Nacjonalistyczne organizacje cyw.(ilno)-wojsk.(owe) i związki pułkowe, na które Reichswehra bezwzględnie może liczyć, obejmują najlepszy, pod względem ideowym, a także i wyszkolenia wojskowego zasób ludzi z wojny światowej i pełen nadziei przyrost patriotycznej młodzieży niem. Biorąc pod uwagę, że postawienie tak znacznej ilości ludzi na stopę wojenną jest zależne od posiadanego już w czasie pokoju materiału wojennego, a przede wszystkim uzbrojenia RWMin.(isterium) podzieliło tych ludzi na 3 powołania mob., kierując się przy tym następującymi wytycznymi:

1. Pierwsze powołanie mob. obejmuje wszystkich zupełnie wyszkolonych i zdolnych do boju ludzi, którzy podczas zawarcia pokoju w r. 1918 nie przekroczyli 25 lat życia.
2. Drugie powołanie mob. obejmuje ludzi z podobnymi jak wyżej kwalifikacjami, którzy jednak podczas zawarcia pokoju nie przekroczyli 30 lat życia.
3. Trzecie powołanie obejmuje tych ludzi, którzy w czasie podpisywania pokoju przekroczyli 30 rok życia i we władaną bronią tylko częściowo lub niezupełnie są wyszkoleni.

Przy przestrzeganiu powyższych zasad pierwsze powołania na wypadek mob. liczące 1 250 000 ludzi zostałyby natychmiast powołane w pierwszym i drugim roku mob.

Drugie powołanie liczące 750 000 ludzi tworzyłoby rezerwę wojska polowego. Zostałyby one podczas mobilizacji powołane w 4-8 dniu mob.

Trzecie powołanie liczące 1 000 000 ludzi może objąć etapy i zluzować w kraju zdatnych do boju i pozostałych dla wewnętrznej służby Schupo.

F. Grenzschutz

Należy tutaj także podkreślić rolę, jaka przypadnie organizacjom cyw.(ilno)-wojsk.(owym) w członie niem.(ieckiej) mob.(ilizacji) i koncentracji.

Na kilka dni jeszcze przed ogłoszeniem niem.(ieckiej) mob.(ilizacji) granica niemiecka zostanie zabezpieczona oddziałami osłony. Oddziały osłony (Grenzschutz) będą składały się ze starszych roczników Schupo, straży celnej i starszych roczników członków organizacji cyw.(ilno)-wojsk.(owych) zamieszkałych w pasie przygranicznym.

Osłona granicy niemieckiej podzielona jest na odcinki tzw. Grenzschutz-Ab-schnitte, które rozpadają się na grupy powiatowe (Kreis-gruppe) odpowiadające liczebnie mniej więcej pułkowi piechoty. Abteilung czyli pododcinek (Unterabschnitt) odpowiada baonowi piechoty, któremu podporządkowane są komp.(anie) piech.(oty), która liczy przeważnie 150 ludzi.

W głąb odcinka granicznego istnieje tzw. Innenabschnitt, to jest obszar terenu, z którego dany pułk czerpie swoje rezerwy.

Członkowie organizacji wchodzących w skład Grenzschtzu zamieszkali w pobliżu granicy przechowują broń u siebie w domu, natomiast członkowie więcej oddaleni od granicy przechowują broń w tajnych składach.

Współpraca władz wojskowych i Schupo z organizacjami cyw.(ilno)-wojsk.(owymi) na pograniczu w kierunku udoskonalenia organizacji i wyszkolenia w służbie osłownej, została wielokrotnie stwierdzona. Już obecnie w pasie pogranicznym kierownicy organizacji cywilno-wojskowych, których członkowie wejść w skład Grenzschtzu, pracują nad przygotowaniem do obrony swych odcinków. Ogólne przygotowania mob.(ilizacyjne) obejmują wyznaczenie miejsc zbiórki dla poszczególnych organizacji cywilno-wojskowych na wypadek alarmu, wyszukiwanie i wybieranie punktów oporu (które będą umocnione), organizowanie komend dworców, kontrola ruchu na wypadek mob.(ilizacji), przygotowanie poboru koni, środków przewożonych itp.

Resumé

Jak z wyżej przytoczonego streszczenia wynika, kwestia przygotowania się Niemiec do wojny w obecnych warunkach jest problemem, aczkolwiek trudnym, jednak dającym się rozwiązać.